

Van 250 naar 120 kilo: minder kunstmest leidt tot efficiëntere eiwitbenutting

25 april 2025 [Beleidreageer](#)

Minder kunstmest is geen probleem voor de melkveehouderij. Sterker nog, het lagere gebruik van kunstmest leidde de afgelopen jaren juist tot een hogere eiwitefficiëntie. Dat stelde landbouwkundig adviseur Wim de Hoop onlangs tijdens een door het NCOK georganiseerd webinar over kunstmestvervanging.

De Tweede Kamer nam begin april twee moties aan, waarin de minister wordt verzocht met een plan te komen voor het verminderen van het kunstmestgebruik en het stimuleren van mogelijkheden voor dierlijke mest en kunstmestvervangers. Reden voor het Nederlands Centrum voor de ontwikkeling van Kringloopbemesting (NCOK) om een webinar te organiseren over kunstmestvervangers.

Wim de Hoop is projectleider van het Management Duurzame Melkveehouderij (MDM) en daarnaast zelfstandig adviseur met zijn bedrijf Kennis Center voor Groene Groei (KCGG). Hij bracht tijdens het webinar met gegevens uit het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid het gebruik van dierlijke mest en kunstmest tussen 1995 en 2018 in beeld. En vergeleek dit met de onbestendige eiwitbalans (OEB) van graskuilen en het ureumgehalte in de melk in dezelfde periode.

OEB flink gedaald

De adviseur liet zien dat het gebruik van dierlijke mest per hectare grasland tussen 1995 en 2018 relatief gelijk bleef. Aan de andere kant daalde het gebruik van kunstmest in deze periode flink, van 250 naar ongeveer 120 kilogram per hectare. „Tegelijkertijd zagen we dat het ureumgehalte in melk en het onbestendig eiwit in graskuilen (OEB) sterk zijn gedaald. Dat is een belangrijk inzicht: minder kunstmest leidde tot beter verteerbaar eiwit en dus een lager ureumgehalte in de melk. Een hoog OEB in het gras betekent dat er veel snel afbreekbaar eiwit in het gras zit, wat koeien moeilijk kunnen benutten. Daardoor stijgt het ureumgetal. Dat leidt tot een hogere emissie van ammoniak.”

Volgens De Hoop was de OEB in graskuil in 1995 gemiddeld 107. In 2018 was dit gedaald tot 55. „Minder kunstmest leidt tot beter benutbare eiwitten en dus ook tot minder ammoniak in de mest. Minder ammoniak betekent minder emissies én minder uitspoeling van stikstof naar het grondwater. Als we dit beleid doorzetten en sturen op een lager ureumgehalte (bijvoorbeeld 14,5) kunnen we de ammoniumstikstof in de

mest met wel 30 tot 50 procent verlagen. En dat blijkt haalbaar: in ons MDM-project zaten sommige melkveehouders al onder de 15, zelfs zonder beleidsdruk.”

‘Niet alle eiwit is gelijk’

Volgens De Hoop is er in 2010 een rapport verschenen, waarin werd vastgesteld dat bedrijven die veel kunstmest gebruikten meer nitraatuitspoeling hadden dan bedrijven met meer dierlijke mest. „Dat werd toen niet begrepen en het rapport is nooit serieus genomen in beleid, zoals de derogatiebezoeken. Maar met deze nieuwe bril kunnen we dat beter begrijpen. Het ministerie heeft ooit onderzoek laten doen naar nitraatuitspoeling bij kunstmest en dierlijke mest. Daar werd vooral gekeken naar de stikstofopbrengst, niet naar de kwaliteit van het eiwit. Maar zoals we inmiddels weten: niet alle eiwit is gelijk. Een hoog ruweiwitgehalte betekent vaak veel onbestendig eiwit. En dat veroorzaakt juist de problemen. Het is dus cruciaal dat we bij toekomstig onderzoek ook kijken naar de kwaliteit van het eiwit, en niet alleen naar de hoeveelheid. De oplossing ligt bij onze koeien. Zij zeggen: ‘Geef ons goed gras, met het juiste eiwit en de juiste energie, dan kunnen wij juist helpen het probleem op te lossen’.”

Als het aan De Hoop ligt, zou de overheid het beleid moeten sturen op twee kritische prestatie-indicatoren (KPI's): het ureumgetal in de melk en het stikstofoverschot per hectare. Het eerste omdat dit volgens de adviseur alles zegt over de efficiëntie van de stikstofkringloop van bodem tot de koe. De tweede KPI is volgens hem een algemene maat voor stikstofverliezen.

„Met deze twee eenvoudig meetbare KPI's kun je als boer integraal bepalen welke maatregelen het beste bij je bedrijf passen. Ook pleit ik voor een nieuwe gebruiksnorm, waarbij niet alleen naar totaalstikstof wordt gekeken, maar ook naar de vorm – met name ammoniumstikstof. Want de dierlijke mest van nu is door de toegenomen eiwitefficiëntie van heel andere kwaliteit dan die in 1991”, aldus de zelfstandige adviseur.